

การรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทย
Paresis Paralysis Treatment by Thai Traditional Doctor

นิตยา บำรุงเวช¹, ศาสตราจารย์นายแพทย์อรรถพล วิริยเวชกุล ราชบัณฑิต²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้กระบวนการรักษาและผลจากการรักษาผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทย ซึ่งทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์แผนไทยรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 5 คน จากผลการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับภูมิหลัง กระบวนการรักษา และประเมินผลการรักษาในกลุ่มผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตที่ได้รับการรักษาจากแพทย์แผนไทย จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แพทย์แผนไทยและผู้ป่วยที่ได้รับการรักษากับแพทย์แผนไทยและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย 22 ข้อ

ผลการศึกษาวิจัย พบว่าแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 50-74 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นแพทย์แผนไทยเป็นหลัก โดยครึ่งหนึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งสืบทอดมาจากบุคคลอื่น มีประสบการณ์การรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตไม่น้อยกว่า 20-30 ปี ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษากับแพทย์แผนไทย พบว่า จำนวนผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นอัมพาตครึ่งซีก อัมพาตทั้งตัวและอัมพาตใบหน้า กระบวนการรักษาซึ่งมีการตรวจวินิจฉัยอาการเจ็บป่วยโดยใช้วิธีการดูลักษณะทั่วไปของผู้ป่วย รูปร่าง สีผิว โดยการสังเกต การยืน การเดิน นั่ง การสัมผัสด้วยมือ และการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น ทุฟฟ์ เครื่องวัดความดัน และการซักประวัติเพิ่มเติมจากผู้ดูแลผู้ป่วย ซึ่งมีรูปแบบการรักษาหลากหลาย มีการใช้สมุนไพรมารวมเป็นตำรับยา จากการศึกษาครั้งนี้พบตำรายาที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 35 ตำรับ และการใช้สมุนไพรทั้งสิ้น 80 ชนิด การประเมินผลการรักษา แม้ว่าผลการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตจะต้องใช้ระยะเวลาในการรักษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความใส่ใจสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ การรับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ เพื่อเป็นประโยชน์กับตัวผู้ป่วย รวมทั้งเลือกอาหารที่ไม่แสดงต่อโรคให้กับผู้ป่วย เช่น สุรา ข้าวเหนียว หน่อไม้ของหวาน มัน เกล็ม การดูแลจิตใจให้ดีต้องมีญาติหรือเพื่อนคอยให้กำลังใจ เป็นทางเลือกหนึ่งในการรักษาให้กับผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : อาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต / แพทย์แผนไทย

Abstract

This research aims to study cognitive processes, treatment and outcome of patients with epileptic paralysis. Paralyzed by medicine Thailand This sample is studied medicine in Thailand to treat paralysis of air from 5 overall selection criteria. The in-depth interview about the background. treatment Evaluation and treatment of patients with epileptic paralysis. The paralysis was treated by medicine Thailand number 25 was used in the research consisted of questionnaires, interviews, medical and Thailand patients treated with medicine and Thailand depth interview consists of 22 questions.

The result results Medicine found that Thailand is mostly male, aged between 50-74 years, most of the medical profession, Thailand. Half of the elders. The other half derive from others. Experience treating wind paralysis. Paralysis at least 20-30 years, patients treated with medicine Thailand found that most patients were hemiplegia. Paralysis and facial paralysis The treatment with the diagnosis of illnesses by means of the characteristics of patients by observing the shape, color, standing, walking, sitting with hands touching. And the use of medical devices such as headsets pressure. And history from the patient. The various forms of treatment. With the use of herbs as medicine. The study found a total of 35 drug-related cookbooks and recipes using herbs to treat a total of 80 kinds of assessments. Although the wind paralysis treatment. Paralysis will require a period of continuous therapy. Including care for caregivers to act on the advice. Eating completed all five categories to be useful to the patient. The selection of food is disagreeable to the disease to patients, such as liquor, rice, bamboo shoots, sweet, salty, it must have a good mind to take care of relatives or friends cheering. As an alternative treatment for patients with symptoms of paralysis wind. Paralysis as well

Keywords : Paresis Paralysis/ Thai Traditional Doctor

บทนำ

ปัญหาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตเป็นโรคที่คุกคามต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรทั่วโลก ซึ่งการรักษา ในปัจจุบันโรคนี้พบมากในผู้มีอายุ 45 ปีขึ้นไป สำหรับสถิติการเกิดโรคในประเทศไทย พบว่ามีอัตราผู้ป่วยสูงถึง 690 คนต่อประชากร 100,000 คน และมีอัตราการตายประมาณ 20 - 25% ของผู้ป่วยทั้งหมด เป็นสาเหตุการตายอันดับที่ 4 ของประเทศและมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นเรื่อย (กรมการแพทย์, 2555, น. 45) โดยแพทย์แผนปัจจุบันจะใช้วิธีการรักษาโดยการให้ยาเกินขนาดการผ่าตัด กายภาพบำบัดเพื่อให้ผู้ที่เป็นโรคนี้หายจากอาการที่เป็นอยู่แต่โรคนี้แม้รอดชีวิตก็มักจะมีอาการพิการหลงเหลืออยู่ไม่มากนักน้อยจึง

จำเป็นต้องได้รับการดูแลในระยะยาวซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยรวมทั้งครอบครัวที่ต้องรับภาระเรื่องการดูแลและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่าง (สถาบันประสาทวิทยา, 2554, น.56)

ส่วนการแพทย์แผนไทยรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จากการสำรวจสำนักการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เมื่อปี พ.ศ. 2546-2548 องค์ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยนั้นส่วนใหญ่อยู่ในตำหนอซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาช้านานในการดูแลรักษาตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติชนบธรรมเนียม ที่มีการกระจายตัวหลายภูมิภาคซึ่งพบมากในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร อุบลราชธานี สุพรรณบุรีและสระแก้ว ประกอบกับการเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติประจำปี 2555 (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2555, น. 168) ที่มีการเชื่อมโยงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆเป็นการช่วยเหลือกันในครอบครัวชุมชน จนเกิดเป็นประสบการณ์ในการรักษาโรคแต่ละโรคจนปัจจุบันได้เป็นวิชาชีพหนึ่งในการรักษาอาการของโรคต่างๆได้อย่างถูกต้องมีใบประกอบโรคศิลปะซึ่งแพทย์แผนไทยจะเป็นผู้ให้การรักษาตามหลักทฤษฎีการแพทย์แผนไทย ซึ่งสามารถฟื้นฟูผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์อัมพาตได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยถือเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในการรักษาลดภาวะแทรกซ้อนจากการเกิดโรคอื่นๆตามมารวมทั้งลดการพิการของผู้ป่วยและลดภาระต่างๆทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพปัจจุบันผู้ป่วยจึงหันมารักษากับแพทย์แผนไทยร่วมกับแพทย์แผนปัจจุบันควบคู่กันโดยการดูแลรักษาผู้ป่วยนั้นอาจใช้วิธีการต่างๆร่วมกัน เช่น การนวดไทย การประคบสมุนไพร การใช้ยาสมุนไพร การแช่น้ำหรืออบสมุนไพรการให้คำแนะนำการรับประทาน อาหารการบริหารร่างกายการสร้างกำลังใจทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจว่าจะใช้วิธีใดที่จะถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วย การที่จะพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้เป็นที่ยอมรับในการรักษาโรคจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้ดำรงอยู่สืบไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะดำเนินการศึกษาเชิงลึกถึง ประวัติและภูมิหลังเกี่ยวกับกระบวนการตรวจวินิจฉัย การรักษา การส่งเสริมและการฟื้นฟูอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทยว่าเป็นอย่างไร มีประสิทธิผลในการรักษามากน้อยเพียงใด จึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมกระบวนการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตของแพทย์แผนไทย โดยคาดหวังว่าผลในการศึกษาวิจัยจะเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบการบำบัดรักษาของแพทย์แผนปัจจุบันในสถานบริการของรัฐและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้กระบวนการรักษาและผลจากการรักษาผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยแพทย์แผนไทย
2. เพื่อรวบรวมวิเคราะห์และจัดเก็บองค์ความรู้กระบวนการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยแพทย์แผนไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร
 - 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์แผนไทย ผลจากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย 2 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง 4 จังหวัด และภาคตะวันออก 1 จังหวัด รวมกลุ่มตัวอย่างแพทย์แผนไทยรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งมีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Depth Interview)
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จากการประเมินผลการรักษาของแพทย์แผนไทย 5 คน จากผู้ป่วยจำนวน 25 คน ที่มารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง
2. ขอบเขตตัวแปร
 - ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 กระบวนการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทย
 - 2.2 การประเมินผลการรักษาผู้ป่วยที่มารับบริการโดยแพทย์แผนไทย
3. ขอบเขตเวลา
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในเดือนกันยายน 2557 – สิงหาคม 2558

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ฮิกกี (Hickey, 1986 : 495) กล่าวว่า อาการลมอัมพฤกษ์อัมพาตหรือโรคหลอดเลือดสมองจัดเป็นกลุ่มอาการซึ่งมีความผิดปกติของระบบประสาท ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยทางอ้อมกับสมองขาดเลือดไปเลี้ยง อาการเกิดขึ้นทันทีทันใดไม่มีอาการนำมาก่อน

โมเวอร์ (Mower, 1997: 34 - 39) ได้กล่าวถึง อาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตหรือโรคหลอดเลือดสมอง คือกลุ่มโรคที่มีการรบกวนต่อระบบการไหลเวียนเลือดไปที่สมอง ทำให้เกิดการทำลายเซลล์สมองและสูญเสียการทำหน้าที่ของร่างกายที่สมองส่วนนั้นควบคุมอยู่

นิพนธ์ พวงวรินทร์ (2544 : 44-48) กล่าวว่า อัมพฤกษ์เป็นภาวะที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้บางส่วน ทำให้เคลื่อนไหวได้ไม่ตรงตามทิศทางที่ต้องการ ศูนย์กลางของร่างกายอยู่ด้านหน้าท้องต่ำกว่าสะดือ

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ (2544) อัมพฤกษ์ อัมพาต หมายถึง เป็นกลุ่มอาการซึ่งมีความผิดปกติของระบบประสาทส่งผลทำให้เกิดการทำลายเซลล์สมองและสูญเสียการทำหน้าที่ของร่างกายที่สมองส่วนนั้นควบคุมอยู่ เกิดความผิดปกติในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ เกิดจากหลอดเลือดในสมองตีบ อุดตัน หรือแตกเกิดจากสมองไขสันหลัง หรือเส้นประสาทได้รับบาดเจ็บ หรือมีการอักเสบ

แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ (2542) ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย ได้กล่าวถึงสมุฏฐานของการเกิดอาการอัมพฤกษ์ อัมพาต เกิดจากลมอโรคมาวาตา และลมอุทธรังคมาวาตาปะทะกัน กระทำให้เส้นเอ็นพิการ ให้เส้นประสาทสืบเส้นและเส้นบริวาร 2700 เส้น ให้หวาดหวั่นไหวไปสิ้นทั้งนั้นที่กล้าก็กล้าที่แข็งก็แข็งที่ตั้งดาน

อัมพฤกษ์ หมายถึง ภาวะที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้เลย ทำให้เคลื่อนไหวได้ไม่ตรงตามทิศทางที่ต้องการ

อัมพาต หมายถึง ภาวะที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทำให้เคลื่อนไหวไม่ได้ อาการกล้ามเนื้ออ่อน หรือเสียหน้าที่ไปเนื่องจากโรคของระบบประสาท (วาโยโรค) หรือโรคของกล้ามเนื้อ (ปถวีโรค)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัชรมน ยุทธยั้งรงค์ (2551) ได้ทำการศึกษาการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยโรคอัมพฤกษ์อัมพาตกรณีศึกษา : วัดทุ่งบ่อ จังหวัดลำปาง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ป่วยอัมพฤกษ์อัมพาตทำให้ผู้ป่วยที่มาใช้บริการมีอาการดีขึ้น

สมชาย เมฆกล่อม (2536) ได้ศึกษาการฟื้นตัวของผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกโดยได้สุ่มตัวอย่างแบบสอบถามไปให้ผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก โดยใช้เกณฑ์ที่ใช้ในการฟื้นอาการในกลุ่มตัวอย่าง 125 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview)

1. การคัดเลือกพื้นที่วิจัย

1.1 กำหนดเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์แผนไทย ผลจากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย 2 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง 4 จังหวัด และภาคตะวันออก 1 จังหวัด รวมกลุ่มตัวอย่างแพทย์แผนไทยรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งมีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview)

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์แผนไทย ซึ่งเกิดจากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่มีการให้บริการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างแพทย์แผนไทย 5 คน ครอบคลุมทั้ง 5 จังหวัด มีผู้ป่วยไม่น้อยกว่า 3 คนต่อเดือน ที่มารักษากับแพทย์แผนไทยและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต การประเมินผลการรักษาของแพทย์แผนไทยจำนวน 5 คน จากผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แพทย์แผนไทยและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 27 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของแพทย์แผนไทย ตอนที่ 2 ข้อมูลกระบวนการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต แบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยแพทย์แผนไทยและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 22 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
2. หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ประกอบด้วย
 - 2.1. อาจารย์ศ.ธีระดา ภิญโญ
 - 2.2. อาจารย์ดร.ศุภะลักษณ์ พักคำ
3. ทดสอบแบบสอบถาม (Try-out) โดยนำแบบสอบถามจำนวน 10 ชุด ไปทดลองใช้กับแพทย์แผนไทย ทั้งหมด 5 จังหวัด
4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการคัดเลือกแพทย์แผนไทยด้านการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตด้วยการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 ราย กระจายทั้งหมด 5 จังหวัดได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์หมอมนัส รัตชะตวร หมอสุใจ พยัคฆ์เรือง หมอสุนทร นิ่มน้อม หมอวินัย สายเปลี่ยนและหมอชาญวุฒิ พันธุ์สายศรี

2.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้สำหรับในการสัมภาษณ์แพทย์แผนไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งตั้งประเด็นการตั้งคำถามทั้งหมด 27 คำถามโดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 คนช่วยประเมินความถูกต้องของคำถาม

2.3 ติดต่อประสานงานและส่งหนังสือราชการไปยังแพทย์แผนไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.4 แจกวันนัดหมาย กำหนดเวลา สถานที่และขอบเขตประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำและเรียบเรียงข้อมูล องค์ความรู้กระบวนการรักษาและผลจากการรักษาผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทย จะนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกแพทย์แผนไทยรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 5 คน ใน 5 จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ประกอบอาชีพหลักคือ เป็นหมอในการรักษาผู้ป่วยมีฐานะในระดับพอมีพอกินจนถึงค่อนข้างดี ส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและอาจารย์ กระบวนการรักษาซึ่งมีการตรวจวินิจฉัยอาการเจ็บป่วยโดยใช้วิธีการดูลักษณะทั่วไปของผู้ป่วย รูปร่าง สีผิวโดยการสังเกต การยืน การเดิน นั่ง การสัมผัสด้วยมือ และการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น ทุฟิง เครื่องวัดความดัน และการซักประวัติเพิ่มเติมจากผู้ที่อยู่ดูแลผู้ป่วย ซึ่งมีรูปแบบการรักษาหลากหลาย มีการใช้สมุนไพรมารวมเป็นตำรับยา จากการศึกษาครั้งนี้พบตำรายาที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 35 ตำรับ และการใช้สมุนไพรทั้งสิ้น 80 ชนิด ดังรายละเอียดข้างต้น สำหรับวิธีการรักษาจะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่สาเหตุการเกิดโรคมมาจากสาเหตุใด กระบวนการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยใช้ศาสตร์การนวดราชสำนักและเชลยศักดิ์ เพื่อช่วยให้ระบบหมุนเวียนของเลือดและน้ำเหลืองดีขึ้น ยังทำให้เนื้อเยื่อของอวัยวะต่างๆ ได้รับสารอาหารและออกซิเจนจากเม็ดเลือดแดงดีขึ้น ช่วยถ่ายเทของเสีย ช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายและสร้างความยืดหยุ่น แก่เส้นเอ็น การเหยียบเหล็กแดงเพื่อช่วยบรรเทาอาการโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต มือเท้าชา จะช่วยผ่อนคลาย

กล้ามเนื้อแก้ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก แขนติด ไหล่ติด หลังแข็ง ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือด การประคบสมุนไพรเพื่อช่วยทำให้เนื้อเยื่อพังผืดยืดตัวออก ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อลดปวด ช่วยลดอาการบวมที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อหลัง 24-48 ชั่วโมง ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือด การอบยาสมุนไพรเพื่อช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดช่วยแก้อาการเหน็บชา อาการชาตามปลายเท้า ปลายนิ้วมือ แขน ขาและ ช่วยขับของเสียออกจากร่างกาย การรับประทานยาสมุนไพร ในการรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถฟื้นฟูร่างกายได้ดีจะต้องกินยาให้ถูกต้องหรือใช้ยาตามที่แพทย์แผนไทยแนะนำอย่างเคร่งครัดสำหรับผู้ป่วยโรคนี้จะต้องประกอบด้วยตัวยาหลักคือสมุนไพรที่ทำหน้าที่รักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยตรง ซึ่งประกอบด้วยสมุนไพรที่มีสารออกฤทธิ์เพื่อทำหน้าที่ ขับลม บำรุงธาตุ บำรุงเส้นเอ็น ส่วนตัวยาช่วย ได้แก่ สมุนไพรที่มีออกฤทธิ์เพื่อช่วยรักษาไข่วัสดุช่วย เจริญอาหาร

ส่วนข้อมูลผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยแพทย์แผนไทย พบว่าผู้ป่วยอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 50-77 ปี สาเหตุของอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์และหกล้ม เส้นเลือดในสมองแตก ตีบ ตัน โดยอาการอัมพาตครึ่งซีกขวาเป็นอันดับ 1 อัมพาตครึ่งซีกซ้ายเป็นอันดับ 2 และอัมพาตใบหน้าเป็นอันดับ 3 ส่วนผลการรักษา พบว่า แพทย์แผนไทยสามารถรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาต

ส่วนการประเมินผลการรักษา โดยการให้ผู้ป่วยกลับไปกินยาที่บ้านและมาได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ป่วยต้องปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้ การทำท่าบริหารแขน-ขา อย่างน้อย 30 ครั้ง เพื่อป้องกันกล้ามเนื้ออ่อนแรงฝ่อ สิบหรือปัญหาข้อต่อยึดติด การนวด-ประคบสมุนไพรเพื่อระบบการไหลเวียนเลือดและระบบกล้ามเนื้อให้ทำวันละ 1 ครั้ง หรือ 2-3 วันทำ 1 ครั้ง 3. การรับประทานยาให้ต่อเนื่องจึงจะได้ผลดีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการบริหารร่างกายเช่น ไม้รอก ไม้ออกกำลังกายแขวนและใช้ไม้กระดกไว้เหยียบออกกำลังกาย การดูแลเรื่องอาหารต้องกินที่มีคุณค่าทางอาหารครบทั้ง 5 หมู่ เพื่อเป็นประโยชน์กับตัวผู้ป่วย รวมทั้งเลือกอาหารที่ไม่แสดงต่อโรคให้กับผู้ป่วย เช่น สุรา ข้าวเหนียว หน่อไม้ของหวาน มัน เกล็ด การดูแลจิตใจให้ดีต้องมีญาติหรือเพื่อนคอยให้กำลังใจ เพราะบางคนเคยมีนิสัยอ่อนโยน ไม่ก้าวร้าว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า การรักษาอาการลมอัมพฤกษ์ อัมพาตโดยแพทย์แผนไทย มีความสำคัญมากในการหาสมุฏฐานของการเกิดโรค ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการแพทย์แผนไทยจากตำราการแพทย์แผนไทย จะมีรูปแบบการรักษาที่แตกต่างกันหลากหลายมีการใช้ศาสตร์การนวดแผนไทยเพื่อการปรับสมดุลของร่างกาย ลดอาการแข็งเกร็งของกล้ามเนื้อกระตุ้นระบบการไหลเวียนของ

โลหิตและระบบประสาท การเหยียบเหล็กแดงเพื่อช่วยบรรเทาอาการ โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต มือเท้าชา จะช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อแก้ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก แขนติด ไหล่ติด หลังแข็ง ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือด การประคบสมุนไพรเพื่อช่วยทำให้เนื้อเยื่อพังผืดยืดตัวออก ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อลดปวด ช่วยลดอาการบวมที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อหลัง 24-48 ชั่วโมง ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือด การอบยาสมุนไพรเพื่อช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดช่วยแก้ อาการเหน็บชา อาการชาตามปลายเท้า ปลายนิ้วมือ แขน ขาและ ช่วยจับของเสียออกจากร่างกาย การรับประทานยาสมุนไพรมีการใช้สมุนไพรมารวมเป็นยาตำรับจากการสัมผัสเชิงลึกแพทย์แผนไทยพบ ตำรับยาทั้งสิ้น 35 ตำรับ และใช้สมุนไพรทั้งสิ้น 80 ชนิด ซึ่งมีกระบวนการรักษาแตกต่างกันจากการประเมินผู้ป่วยในแต่ละรายจึงทำให้การรักษาของแพทย์แผนไทยจะมีตำรับยาหลายขนานในการรักษาอาการในแต่ละครั้งควบคู่กับการดูแลสุขภาพเรื่องอาหารการกิน ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษากระบวนการรักษาของการแพทย์แผนไทยเป็นเฉพาะกรณี เพื่อรวบรวมความรู้ที่เชี่ยวชาญของแพทย์แผนไทยในแต่ละด้าน
2. ควรศึกษากระบวนการรักษาแพทย์แผนไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร อุดรธานี ลพบุรี สุพรรณบุรีและสระแก้ว ให้ครบทุกอำเภอ
3. ควรศึกษาการดำรงอยู่ของระบบการแพทย์แผนไทยในกรุงเทพมหานคร อุดรธานี ลพบุรี สุพรรณบุรีและสระแก้ว

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยพ.ศ. 2542 พร้อมด้วยกฎกระทรวงประกาศระเบียบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุทธิริยาพรีนติ้งเฮาส์. 2550.

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกระทรวงสาธารณสุข, คู่มือการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2554การแพทย์แผนไทย : สถานการณ์การให้บริการการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5 เล่ม 1. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5 เล่ม 2. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5 เล่ม 3**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กัญจนาดิวิเศษ และคณะ. (2537). **คู่มือเภสัชแผนโบราณ**. กรุงเทพฯ: สถาบันการแพทย์แผนไทย.
- คล้าย ทรงบัณฑิตย์, ผู้รวบรวม. (2516). **คัมภีร์สรรพคุณยาจากใบลาน**. กรุงเทพฯ: เจริญรัตน์การพิมพ์.
- ชยันต์ พิเชียรสุนทร. (2544). **คำอธิบายตำราพระโอสถพระนารายณ์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ แลมูมิปัญญา.
- ทิพกัญสารท (สุน์ สุนทรเวช), พระ. (2457). **ตำราสรรพคุณยา ภาคที่ 3**.
- นงนุช ภัทรการ. (2538). **สถิติการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- นิเทศสุขกิจ,ขุนนิเทศสุขกิจ (ถมรัตน์ พุ่มชูศรี). (2516). **อายุรเวทศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ ๒)**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..
- บุญสม มาร์ติน, นายแพทย์, หมอไทย ยาไทย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ประเสริฐศาสตร์ดำรง (หมอหนู), พระยา. (2450). **ตำราเวชศาสตร์วัฒนา**.
- ประทีป ชุมพล.รองศาสตราจารย์. **ประวัติการแพทย์แผนไทย**.
- พิศณุประสาทเวช (หมอลง), พระยา. (2451). **ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม 1**.
- พิศณุประสาทเวช(หมอลง),พระยา. (2451). **ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม 2**.
- พิศณุประสาทเวช (หมอลง), พระยา. (2451). **ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม 3**.
- แพทย์พงศาวิสุทธาริบัติ (สุน์ สุนทรเวช), พระยา. **แพทย์ตำบลด เล่ม 1**.
- แพทย์พงศาวิสุทธาริบัติ (สุน์ สุนทรเวช), พระยา. **แพทย์ตำบลด เล่ม 2**.
- แพทย์พงศาวิสุทธาริบัติ (สุน์ สุนทรเวช), พระยา. **แพทย์ตำบลด เล่ม 3**.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม อายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกโกมารภักจ). (2550). **ตำราการแพทย์แผนไทยเดิม (แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ฉบับอนุรักษ) เล่มที่ 1 ฉบับชำระ**.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม อายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกโกมารภักจ). (2535). **ตำราการแพทย์แผนไทยเดิม (แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์) ฉบับอนุรักษ**.
- โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร. (2537). **ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ เล่ม 1**.
- โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร. (2537). **ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ เล่ม 2**.

โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร. (2537). **ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ เล่ม 3.**

วงศาธิราชสนิท, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง. (2527). **ตำราสรรพคุณยา.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

วิศาล เขาวงษ์ศิริ. (2544). โรคเบาหวาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

วัชรมน ยุทธยิ่งยงค์. (2545) การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยโรคอัมพฤกษ์-อัมพาต
กรณีศึกษา : วัดทุ่งบ่อเป็น จังหวัดลำปาง

ศิริชัย กาญจนวาสี, ดิเรก ศรีสุโข และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. (2535). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิลาจารึกตำรายาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร. (2505). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ภูมิปัญญาทาง**

การแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

(2547). **คู่มือประชาชนในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย** (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ: สำนักงานก
การโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

(2547). **คู่มือประชาชนในการดูแลสุขภาพ**

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

(2549). เอกสารประกอบการอบรม โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการนวดแผนไทยสำหรับแพทย์
สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

(2550). แนวทางเวชปฏิบัติการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

(2553). ตำราผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 372 ชั่วโมง. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกใน
พระบรมราชูปถัมภ์.

สถาบันประสาทวิทยา กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2550). แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ. (2551). ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป 2 350 โรคกับ การดูแลรักษาและการ
ป้องกัน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี กรุงเทพฯ.

อภิชาติ ลิมดิยโยธินและคณะ. คู่มืออบรมการนวดไทยแบบราชสำนัก ภาคเทคนิคการนวดรักษาอาการโรที่
พบบ่อย.มูลนิธิการแพทย์แผนไทยพัฒนา

WHO World Health Report, 2002 Available from:

URL<http://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/facts/obesity/en/index.html>

